

กฐิน แปลว่า ไม้สะดึง คือ กรอบไม้ชนิดหนึ่งสำหรับชิงผ้าให้ตึง สะดวกแก่ การเย็บ ในสมัยโบราณเย็บผ้าต้องเอาไม้สะดึงมาชิงผ้าให้ตึงเสียก่อน แล้วจึงเย็บ เพราะช่างยังไม่มี ความชำนาญเหมือนสมัยปัจจุบันนี้ และเครื่องมือในการเย็บ ก็ยังไม่เพียงพอเหมือนจักรเย็บผ้าในปัจจุบัน การทำจีวรในสมัยโบราณจะเป็น ผ้ากฐินหรือแม้แต่จีวรอันมิใช่ผ้ากฐิน ถ้าภิกษุทำเองก็จัดเป็นงานเอิกเกริกทีเดียว เช่น ตำนานกล่าวไว้ว่า การเย็บจีวรมันพระเถระานุเถระต่างมาช่วยกัน เป็นต้นว่า พระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลานะ พระมหากัสสปะ แม้สมเด็จพระบรมศาสดา ก็เสด็จลงมาช่วย ภิกษุ และสามเณรอื่น ๆ ก็ช่วยชวนชวายเป็นการเย็บจีวร อุบาสก อุบาสิกา ก็จัดหาผ้าดีมาถวายพระภิกษุสงฆ์ มีองค์พระสัมมาสัมพุทธะเป็นประธาน โดยนัยนี้ การเย็บจีวรแม้โดยธรรมดาก็เป็นการต้องช่วยกันทำหลายผู้หลายองค์ (ไม่เหมือนในปัจจุบัน ซึ่งมีจีวรสำเร็จรูปแล้ว)

ผ้ากฐิน โดยความหมายก็คือผ้าสำเร็จรูปโดยอาศัยไม้สะดึง นิยมเรียกกันจนปัจจุบันนี้

การทอดกฐิน คือ การนำผ้ากฐินไปวางไว้ต่อหน้าพระสงฆ์อย่างต่ำ ๕ รูป แล้วให้พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์นั้นเป็นเอกฉันท์ ให้เป็นผู้รับกฐินนั้น

เขตกำหนดทอดกฐิน

การทอดกฐินเป็นกาลทาน ตามพระวินัยกำหนดกาลไว้ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสใคร่จะทอดกฐิน ก็ให้ทอดได้ในระหว่างระยะเวลาี้ จะทอดก่อนหรือทอดหลังกำหนดนี้ ก็ไม่เป็นการทอดกฐิน

แต่มีข้อยกเว้นพิเศษว่า ถ้าทายกผู้จะทอดกฐินนั้นมีกิจจำเป็น เช่น จะต้องไปในทัพ ไม่สามารถจะอยู่ทอดกฐินตามกำหนดนั้นได้ จะทอดกฐินก่อนกำหนดดังกล่าว แล้วพระสัมมาสัมพุทธะทรงอนุญาตให้ภิกษุรับไว้ก่อนได้

การที่มีประเพณีทอดกฐิน มีเรื่องว่าในครั้งพุทธกาล พระภิกษุชาวปาไถยรัฐ (ปาวา) ผู้ทรงรูดงค์ จำนวน ๓๐ รูป เดินทางไกลไปไม่ทันเข้าพรรษา เหลือทางอีกหกโยชน์จะถึงนครสาวัตถี จึงตกลงพักจำพรรษาที่เมืองสาเกตตลอดไตรมาส เมื่อออกพรรษาจึงเดินทางไปเฝ้าพระบรมศาสดา ณ เขตวันมหาวิหาร นครสาวัตถี ภิกษุเหล่านั้นมีจิวรเก่า เปื้อนโคลน และเปียกชุ่มด้วยน้ำฝน ได้รับความลำบาก ตรากตรำมาก พระพุทธเจ้าจึงทรงถือเป็นมูลเหตุ ทรงมีพุทธานุญาตให้ภิกษุที่จำพรรษาศรบสามเดือนกรานกฐินได้ และให้ได้รับอานิสงส์ ๕ ประการ คือ

๑. เทียวไปไหนไม่ต้องบอกลา

๒. ไม่ต้องถือไตรจีวรไปครบ

๓. ฉ้นคณะโภชนันได้

๔. ทรงอธิเรกจีวรได้ตามปรารภนา

๕. จิวรอันเกิดขึ้นนั้นก็ได้รับแก่พระภิกษุ และได้ขยายเขตอานิสงส์ ๕ อีก ๔ เดือน นับแต่กรานกฐินแล้วจนถึงวันกฐินเดาะ เรียกว่า มาติกาแปด การกำหนดวันสิ้นสุดที่จะได้จิวร คือ

- กำหนดด้วยหลักไป
- กำหนดด้วยทำจิวรเสร็จ
- กำหนดด้วยตกลงใจ
- กำหนดด้วยผ้าเสียหาย
- กำหนดด้วยไต้ยินข่าว
- กำหนดด้วยสิ้นหวัง
- กำหนดด้วยล่วงเขต
- กำหนดด้วยเดาะพร้อมกัน

ฉะนั้น เมื่อครบวันกำหนดกฐินเดาะแล้ว ภิกษุก็หมดสิทธิ์ต้องรักษาวินัยต่อไป พระสงฆ์จึงรับผ้ากฐินหลังออกพรรษาไปแล้วหนึ่งเดือนได้ จึงได้ถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมาจนทุกวันนี้

การทอดกฐินในปัจจุบัน ถือว่าเป็นทานพิเศษ กำหนดเวลาปีหนึ่งทอดถวายได้เพียงครั้งเดียว ตามอรรถกถาฎีกาต่าง ๆ กำหนดได้ว่าชนิดของกฐินมี ๒ ลักษณะคือ

จุลกฐิน

จุลกฐิน การทำจีวร พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท ทุกฝ่ายต้องช่วยกันทำให้เสร็จภายในกำหนดหนึ่งวัน ทำฝ้าย ปั่น กรอ ตัด เย็บ ย้อม ทำให้เป็นชั้นผ้าได้ขนาดตามพระวินัย แล้วทอดถวายให้เสร็จในวันนั้น

มหากฐิน

มหากฐิน คือ อาศัยปัจจัยไทยทาน บริวารเครื่องกฐินจำนวนมาก ไม่รีบด่วนเพื่อจะได้มีส่วนหนึ่งเป็นทุนบำรุงวัด คือ ทำนวักรรมบ้าง ซ่อมแซมบูรณของเก่าบ้าง ปัจจุบันนิยมเรียกกันว่า กฐินสามัคคี

การทอดกฐินในเมืองไทย แบ่งออกตามประเภทของวัดที่จะไปทอด คือ

พระอารามหลวง

ผ้าพระกฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานด้วยพระองค์เอง หรือโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่ไปพระราชทานเครื่องกฐินทานนี้จัดด้วยพระราชทรัพย์ของพระองค์เอง เรียกว่า **กฐินหลวง** บางทีก็เสด็จไปพระราชทานยังวัดราษฎร์ด้วย นิยมเรียกว่า **กฐินต้น** ผ้ากฐินทานนอกจากที่ได้รับกฐินของหลวงโดยตรงแล้ว พระอารามหลวงอื่น ๆ จะได้รับกฐินพระราชทานซึ่งโปรดเกล้า ฯ พระราชทานผ้ากฐินทาน และเครื่องกฐินแก่พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการส่วนราชการหรือเอกชนให้ไปทอดโดยรัฐบาล โดยกรมศาสนาจัดผ้าพระกฐินทาน และเครื่องกฐินถวายไป ผู้ได้รับพระราชทานอาจจะถวายจตุปัจจัยหรือเงินทำบุญที่วัดนั้นโดยเสด็จในกฐินพระราชทานได้

วัดราษฎร์ทั่วไป

ส่วนวัดราษฎร์ทั่วไป คณะบุคคลจะไปทอดโดยการจองล่วงหน้าไว้ก่อนตั้งแต่ในพรรษา ก่อนจะเข้าเทศกาลกฐินถ้าวัดใดไม่มีผู้จอง เมื่อใกล้เทศกาลกฐินประชาชน ทายกทายิกาของวัดนั้น ก็จะรวบรวมกันจัดการทอดกฐิน ณ วัดนั้นในเทศกาลกฐิน

การจองกฐิน

วัดราษฎร์ทั่วไป นิยมทำเป็นหนังสือจองกฐินไปติดต่อประกาศไว้ยังวัดที่จะทอดถวาย เป็นการเผด็จสงฆ์ให้ทราบวันเวลาที่จะไปทอด หรือจะไปนมัสการเจ้าอาวาสให้ทราบไว้ก็ได้

สำหรับการขอพระราชทานผ้าพระกฐินไปทอด ณ พระอารามหลวง ให้แจ้งกรมการศาสนา เพื่อขึ้นบัญชีไว้กราบบังคมทูล และแจ้งให้วัดทราบ ในทางปฏิบัติผู้ขอพระราชทานจะไปติดต่อกับทางวัดในรายละเอียดต่าง ๆ จนก่อนถึงวันกำหนดวันทอด จึงมารับผ้าพระกฐิน และเครื่องกฐินพระราชทานจากกรมการศาสนา

การนำกฐินไปทอด

การนำกฐินไปทอด ทำได้ ๒ อย่าง คือ

๑. นำผ้ากฐินทานกับเครื่องบริวารที่จะถวายไปตั้งไว้ ณ วัดที่จะทอดก่อน พอถึงวันกำหนดเจ้าภาพผู้เป็นเจ้าของกฐิน หรือรับพระราชทานผ้ากฐินทานมา จึงพากันไปยังวัดเพื่อทำพิธีถวาย

๒. ตามคติที่ถือว่าการทอดกฐินเป็นการถวายทานพิเศษแก่พระสงฆ์ที่ได้จำพรรษาครบไตรมาส นับว่าได้กุศลแรง มีการฉลองกฐินก่อนนำไปวัดเป็นงานใหญ่ มีการทำบุญเลี้ยงพระที่บ้านของผู้เป็นเจ้าของกฐิน และเลี้ยงผู้คน มีมหรสพสมโภช และบางงานอาจมีการรวบรวมปัจจัยไปวัดถวายพระอีกด้วยเช่น ในกรณีกฐินสามัคคี พอถึงกำหนดวันทอดก็จะมีการแห่แห่นเป็นกระบวนไปยังวัดที่จะทอด มีเครื่องบรรเลงมีการฟ้อนรำนำขบวนตามประเพณีนิยม

การถวายกฐิน

นิยมถวายในโบสถ์ โดยเฉพาะกฐินพระราชทาน ก่อนจะถึงกำหนดเวลาจะเอาเครื่องบริวารกฐินไปจัดตั้งไว้ในโบสถ์ก่อน ส่วนผ้ากฐินพระราชทานจะยังไม่นำเข้า ไป พอถึงกำหนดเวลาพระสงฆ์ที่จะรับกฐิน จะลงโบสถ์พร้อมกัน นั่งบนอาสนที่จัดไว้ เจ้าภาพของกฐิน พร้อมด้วยผู้ร่วมงานพากันไปยังโบสถ์ เมื่อถึงหน้าโบสถ์เจ้าหน้าที่จะนำผ้าพระกฐินไปรอส่งให้ประธาน ประธานรับผ้าพระกฐินวางบนมือถือประคอง นำคณะเดินเข้าสู่โบสถ์ แล้วนำผ้าพระกฐินไปวางบนพานที่จัดไว้หน้าพระสงฆ์ และหน้าพระประธานในโบสถ์ คณะที่ตามมาเข้านั่งที่ ประธานจตุรปูเทียมนบชา พระรัตนตรัย แล้วกราบพระพุทธรูปประธานในโบสถ์แบบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วลุกมายกผ้าพระกฐินในพานขึ้น ดึงผ้าห่มพระประธานมอบให้เจ้าหน้าที่ รับไปห่มพระประธานที่หลัง แล้วประนมมือวางผ้าพระกฐินบนมือทั้งสอง หันหน้าตรงพระสงฆ์แล้วกล่าวคำถวายผ้าพระกฐิน จบแล้วพระสงฆ์รับสาธุการ ประธานวางผ้าพระกฐินลงบนพานเช่นเดิม แล้วกลับเข้านั่งที่ ต่อจากนี้ไปเป็นพิธีกรานกฐินของพระสงฆ์

กฐินของประชาชน หรือกฐินสามัคคี หรือในวัดบางวัดนิยมถวายกันที่ศาลาการเปรียญ หรือวิหารสำหรับทำบุญ แล้วเจ้าหน้าที่จึงนำผ้ากฐินที่ถวายแล้วไปถวายพระสงฆ์ ทำพิธีกรานกฐินในโบสถ์เฉพาะพระสงฆ์อีกทีหนึ่ง

การทำพิธีกฐินต์การกิจของพระสงฆ์ เริ่มจากการกล่าวคำขอความเห็นที่เรียกว่า อปโลกน์ และการสวดญัตติทุติยกรรม คือ การยินยอมยกให้ ต่อจากนั้นพระสงฆ์รูปที่ได้รับความยินยอม นำผ้าไตรไปครองเสร็จแล้วขึ้นนั่งยังอาสนเดิม ประชาชนผู้ถวายพระกฐินทาน ทายก ทายิกา และผู้ร่วมบำเพ็ญกุศล ณ ที่นั้นเข้าประเคนสิ่งของอันเป็นบริวารขององค์กฐินตามลำดับจนเสร็จแล้ว พระสงฆ์ทั้งนั้นจับพัด ประธานสงฆ์เริ่มสวดนำด้วยคาถาอนุโมทนา ประธานหรือเจ้าภาพกรวดน้ำ และรับพรจนจบ เป็นอันเสร็จพิธี

ผู้ประสงค์จะทอดกฐินจะทอดจะทำอย่างไร

พุทธศาสนิกชนทั่วไปย่อมถือกันว่าการทำบุญทอดกฐินเป็นกุศลแรงเพราะเป็นกาลทาน ทำได้เพียงปีละ ๑ ครั้ง และต้องทำในกำหนดเวลาที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ดังนั้น ถ้ามีความเลื่อมใสใคร่จะทอดกฐินบ้างแล้ว ฟังปฏิบัติดังต่อไปนี้

➤ **จองกฐิน** เมื่อจะไปจองกฐิน ณ วัดใด พอเข้าพรรษาแล้วพึงไปมนัสการสมภารเจ้าวัดนั้น กราบเรียนแก่ท่านว่าตนมีความประสงค์จะขอทอดกฐิน แล้วเขียนหนังสือปิดประกาศไว้ ณ วัดนั้น เพื่อให้รู้ทั่ว ๆ กัน การที่ต้องไปจองก่อนแต่เนิ่น ๆ ก็เพื่อให้ได้ทอดวัดที่ตนต้องการ หากมิเช่นนั้น อาจมีผู้อื่นไปจองก่อน นี้กล่าวสำหรับวัดราษฎร์ ซึ่งราษฎร์มีสิทธิจองได้ทุกวัด แต่ถ้าวัดนั้นเป็นวัดหลวง อันมีธรรมเนียมว่าต้องได้รับกฐินหลวงแล้ว ทายกนั้น ครั้นกราบเรียนเจ้าอาวาสท่านแล้ว ต้องทำหนังสือยื่นต่อกองสังฆการีกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ขอเป็นกฐินพระราชทาน ครั้นคำอนุญาตตกไปถึงแล้ว จึงจะจองได้

➤ **เตรียมการ** ครั้นจองกฐินเรียบร้อยแล้ว เมื่อออกพรรษาแล้ว จะทอดกฐินในวันใด ก็กำหนดให้แน่นอน แล้วกราบเรียนให้เจ้าวัดท่านทราบวันกำหนดนั้น ถ้าเป็นอย่างชนบท สมภารเจ้าวัด ก็บอกติดต่อกับชาวบ้านว่าวันนั้นวันนี้เป็นวันทอดกฐิน ให้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดหาอาหารไว้เลี้ยงพระ และเลี้ยงผู้มาในการกฐิน ครั้นกำหนดวันทอดกฐินแล้ว ก็เตรียมจัดหาเครื่องผ้ากฐิน คือไตรจีวร พร้อมทั้งเครื่องบริวารอื่น ๆ ตามแต่มีศรัทธามากน้อย (ถ้าจัดเต็มที่มีก็มี ๓ ไตร คือ องค์ครอง ๑ ไตร คู่สวดองค์ละ ๑ ไตร

➤ **วันงาน** พิธีทอดกฐินเป็นบุญใหญ่ดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้น โดยมากจัดงานเป็น ๒ วัน วันต้นตั้งองค์พระกฐินที่บ้านของเจ้าภาพก็ได้ จะไปตั้งที่วัดก็ได้ กลางคืนมีการมหรสพครึกครื้นสนุกสนาน ญาติพี่น้อง และมิตรสหายมักจะมาร่วมอนุโมทนา รุ่งขึ้นเป็นที่วัดทอด ถ้าไปทางบก ก็มีแห่ทางขบวนรถหรือเดินขบวนกันไป มีแต้รวงหรืออื่น ๆ เป็นการครึกครื้น ถ้าไปทางเรือก็มีแห่ทางขบวนเรือสนุกสนาน โดยมาก

มักแห่ไปตอนเช้า และเลี้ยงพระเพล การทอดกฐินจะทอดในตอนเช้านั้นก็ได้ ทอดเพลแล้วก็ได้ สุดแล้วแต่สะดวก การเลี้ยงพระถ้าเป็นอย่างไรในชนบท ชาวบ้าน จัดภัตตาหารเลี้ยงด้วย เจ้าของงานกฐินก็จัดไปด้วย อาหารมากมายเหลือเฟือ แม้ข้อนี้ ก็สุดแต่กาลเทศะแห่งท้องถิ่น

อนึ่ง ถ้าตั้งองค์กฐินในวัดที่จะทอดนั้น เช่น ในชนบทตอนเย็นก็แห่งองค์ พระกฐินไปตั้งที่วัด กลางคืนมีการฉลอง รุ่งขึ้นเลี้ยงพระเช้าแล้วทอดกฐินถวาย ภัตตาหารเพล

➤ **การถวายผ้ากฐิน** เมื่อพระสงฆ์ประชุมพร้อมกันแล้ว เจ้าภาพอุ้มผ้ากฐิน นั่งหันหน้าตรงต่อพระประธาน ตั้งนะโม ๓ จบ แล้วหันหน้ามาทางพระสงฆ์ กล่าว คำถวายผ้ากฐิน ๓ จบ ถ้าเป็นกฐินสามัคคีก็มักเอาด้วยสายสิญจน์โยงผ้ากฐิน เมื่อจับได้ทั่วถึงกัน แล้วหัวหน้านำว่าคำถวาย ครั้นจบแล้ว พระสงฆ์รับว่า สาธุ เจ้าภาพก็ประเคนผ้าไตรกฐินแก่ภิกษุผู้เถระ ครั้นแล้วประเคนเครื่องบริขารอื่น ๆ เสร็จแล้ว พระสงฆ์ทำพิธีมอบผ้าให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งเป็นพระเถระ มีจีวร เก่า ฐูธรรมวินัย ครั้นเสร็จแล้วพระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกวาดน้ำรับพรก็เป็น อันเสร็จพิธีการทอดกฐินเพียงนี้

➤ **พิธีกรานกฐิน** เป็นพิธีฝ่ายภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะ คือ ภิกษุผู้ได้รับมอบผ้า กฐินนั้น นำผ้ากฐินไปทำเป็นไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่ง เย็บ ย้อม แห้ง เรียบร้อยดีแล้ว เคาะระฆังประชุมกันในโรงพระอุโบสถ ภิกษุผู้รับผ้ากฐิน ถอนผ้าเก่าอธิษฐานผ้าใหม่ที่ตนได้รับนั้นเข้าชุดเป็นไตรจีวร

เสร็จแล้วภิกษุรูปหนึ่งขึ้นสู่ธรรมาสน์แสดงพระธรรมเทศนา กล่าวคือ เรื่อง ประวัติกฐิน และอานิสงส์ครั้งแล้วภิกษุผู้รับผ้ากฐิน นั่งคุกเข่าตั้งนะโม ๓ จบ แล้ว เปล่งวาจาในท่ามกลางชุมนุมนั้น ตามลักษณะผ้าที่กราน ดังนี้

ถ้าเป็นผ้าสังฆาฏิ เปล่งวาจากรานกฐินว่า “อิมายสงฆาภิยา กฐินํ อุตถรามิ” แปลว่า ข้าพเจ้ากรานกฐินด้วยผ้าสังฆาฏินี้ (ในเวลาว่านั้นไม่ต้องว่าคำแปลนี้) ๓ จบ

ถ้าเป็นผ้าอุตตราสงค์ แปลงวาจากรานกฐินว่า “อิมินาอุตตราสงค์เคน กฐินิ อตุลรามิ” แปลว่า ข้าพเจ้ากรานกฐิน ด้วยผ้าอุตตราสงค์นี้ ๓ จบ

ถ้าเป็นผ้าอังตราสก (สบง) แปลงวาจากรานกฐินว่า “อิมินา อนตราสกเคน กฐินิ อตุลรามิ” แปลว่า ข้าพเจ้ากรานกฐิน ด้วยผ้าอังตราสกนี้ ๓ จบ

ลำดับนั้น สงฆ์นั่งคุกเข่าพร้อมกันแล้วกรานพระ ๓ หน เสร็จแล้ว ตั้งนโมพร้อมกัน ๓ จบ แล้วท่านผู้ได้รับผ้ากฐินหันหน้ามายังกลุ่มภิกษุสงฆ์ กล่าวคำอนุโมทนาประกาศ ดังนี้

“อตุลตํ อาวุโส สงฆสฺส กฐินิ ฐมฺมิโก กฐินตถาโร อนุโมทามิ” ๓ จบ

(แปลว่า อาวุโส กฐินสงฆ์กราบแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ข้าพเจ้าขออนุโมทนา)

คำว่า อาวุโส นั้น ถ้ามีภิกษุอื่นซึ่งมีพรรษามากกว่าภิกษุผู้ครองกฐินแม้เพียงรูปเดียวก็ตาม ให้เปลี่ยนเป็น ภนฺเต

ต่อนั้น สงฆ์ทั้งปวงรับว่า สาธุ พร้อมกันแล้วให้ภิกษุทั้งปวง อนุโมทนาเรียงองค์กันไปทีละรูป ๆ ว่า “อตุลตํ ภนฺเต สงฆสฺส กฐินิ ฐมฺมิโก กฐินตถาโร อนุโมทามิ” ๓ จบ สงฆ์ทั้งปวงรับว่า สาธุ ทำดังนี้ จนหมดภิกษุผู้ประชุมอนุโมทนา

(ถ้าผู้อนุโมทนามีพรรษาแก่กว่าสงฆ์ทั้งปวง เปลี่ยนคำว่า ภนฺเต เป็น อาวุโส)

ในการว่าคำอนุโมทนานี้ ฟังนั่งคุกเข่าประนมมือเสร็จแล้วจึงนั่งพับเพียงลงเมื่อเสร็จแล้ว ให้นั่งพร้อมกันคุกเข่าประนมมือ หันหน้าตรงต่อพระพุทธรูปปฏิมาว่าพร้อมกันอีก ๓ จบ แต่ให้เปลี่ยนคำว่า อนุโมทามิ เป็น อนุโมทาม เป็นอันเสร็จไปชั้นหนึ่ง

จากนั้นกราบพระ ๓ หน นั่งพับเพียบสวดปาฐะ และคาถาเนื่องด้วยกรานกฐิน จบแล้วก็เสร็จพิธีการกรานกฐิน

อานิสงส์กฐินสำหรับพระ

ในพระวินัย ระบุอานิสงส์กฐินไว้ ๕ อย่าง ดังนี้

๑. เข้าบ้านได้โดยมิต้องบอกลาภิกษุด้วยกัน
๒. เอาไตรจีวรไปโดยไม่ครบสำหรับได้
๓. ฉันทอาหารเป็นคณะโภชนาได้
๔. เก็บจีวรไว้ได้ตามปรารภณา
๕. ลากที่เกิดขึ้นเป็นของภิกษุผู้จำพรรษาในวัดนั้น

อานิสงส์กฐินสำหรับผู้ทอด

การทอดกฐินเป็นกาลทาน ปีหนึ่งทำได้ครั้งเดียว วันหนึ่งทำได้ครั้งเดียว ในปีหนึ่ง ๆ ต้องทำภายในกำหนดเวลา และผู้ทอดก็ต้องเตรียมจัดทำเป็นงานใหญ่ ต้องมีผู้ช่วยเหลือหลายคน จึงนิยมกันว่าเป็นพิธีบุญที่อานิสงส์แรง น่าคิดอีกทางหนึ่งว่า พิธีเช่นนี้ได้ทั้งโภคสมบัติ เพราะเราเองบริจาค ได้ทั้งบริวารสมบัติ เพราะได้บอกบุญแก่ญาติมิตรให้มาร่วมการกุศล กาลทานเช่นนี้ เรียกว่า ทานทางพระวินัย

หมายเหตุ

ในการทอดกฐินนี้ ยังมีกฐินและข้อพิเศษที่ควรนำมากล่าวไว้ด้วย คือ

๑. **จุลกฐิน** มีกฐินพิเศษอีกชนิดหนึ่ง เรียกว่า จุลกฐินเป็นงานที่มีพิธีมาก ถือกันว่ามาแต่โบราณว่ามีอานิสงส์มากยิ่งขึ้น วิธีทำนั้น คือ เก็บฝ้ายมากรอเป็นด้าย และทอให้แล้วเสร็จเป็นผืนผ้าในวันเดียวกัน และนำไปทอดในวันนั้น กฐินชนิดนี้ ต้องทำแข่งกับเวลา มีผู้ทำหลายคน แบ่งกันเป็นหน้าที่ ๆ ไป ในปัจจุบันนี้ไม่ค่อยนิยมทำกันแล้ว

“วิธีทอดจุกฐินนี้ มีปรากฏในหนังสือเรื่องคำให้การชาวกรุงเก่าว่า บางทีเป็นของหลวงทำในวันกลางเดือน ๑๒ คือ ถ้าสืบรู้ว่าวัดไหนยังไม่ได้รับจุกฐิน ถึงวันกลางเดือน ๑๒ อันเป็นที่สุดของพระบรมพุทธานุญาตซึ่งพระสงฆ์จะรับจุกฐินได้ในปีนั้น จึงทำผ้าจุกฐินไปทอด มูลเหตุของจุกฐินคงเกิดแต่จะทอดในวันที่สุดเช่นนี้ จึงต้องรีบร้อนชวนขวายเป็นให้ทัน เห็นจะเป็นประเพณีมีมาเก่าแก่ เพราะถ้าเป็นชั้นหลังก็จะเที่ยวหาซื้อผ้าไปทอดได้หาพักต้องทอใหม่ไม่” (จากวิธีทำบุญ ฉบับหอสมุด หน้า ๑๑๙)

๒. ธงจระเข้ ปัญหาที่ว่าเพราะเหตุไรจึงมีธงจระเข้ยกขึ้นในวัดที่ทอดกฐินแล้ว ยังไม่ปรากฏหลักฐาน และข้อวิจารณ์อันสมบูรณ์โดยมิต้องสงสัย เท่าที่รู้จักมี ๒ มติ คือ

๒.๑ ในโบราณสมัย การจะเดินทางต้องอาศัยดาวช่วยประกอบเหมือน เช่น การยกทัพเคลื่อนขบวนในตอนจวนจะสว่าง จะต้องอาศัยดาวจระเข้ขึ้น เพราะดาวจระเข้ขึ้นในจวนจะสว่าง การทอดกฐิน มีภาระมาก บางที่ต้องไปทอด ณ วัดที่อยู่ไกลบ้าน ฉะนั้น การดูเวลาจึงต้องอาศัยดาว พอดาวจระเข้ขึ้นก็เคลื่อนองค์กฐินไปสว่างเอาที่วัดพอดี และต่อมาก็คงมีผู้คิดทำธงในงานกฐิน ในขั้นต้นก็คงทำธงทิวประดับประดาให้สวยงามทั้งที่องค์กฐิน ทั้งที่บริเวณวัดและภายหลังคงหวั่นจะให้ เป็นเครื่องหมายเนื่องด้วยการกฐิน ดังนั้น จึงคิดทำธงรูปจระเข้เสมือนประกาศให้รู้ว่าทอดกฐินแล้ว

๒.๒ อีกมติหนึ่งเล่าเป็นนิทานโบราณ ว่าในการแห่กฐินในทางเรือของอุบาสกผู้หนึ่ง มีจระเข้ตัวหนึ่งอยากได้บุญจึงอุตสาห์ว่ายตามเรือไปด้วย แต่ยังไม่ทันถึงวัดก็หมดกำลังว่ายตามต่อไปอีกไม่ไหว จึงร้องบอกอุบาสกว่า เหนื่อยนักแล้วไม่สามารถจะว่ายตามไปร่วมกองการกุศล วานท่านเมตตาช่วยเขียนรูปข้าพเจ้า เพื่อเป็นสักขีพยานว่าได้ไปร่วมการกุศลด้วยเถิด อุบาสกผู้นั้นจึงได้เขียนรูปจระเข้ยกเป็นธงขึ้นในวัดเป็นปฐม และสืบเนื่องมาจนบัดนี้

อย่าโลกเหมือนจระเข้   อย่าโกรธเหมือนตะขาบ
ธงกฐิน
 อย่าหลงเหมือนนางมัจฉา   จงมีสติเหมือนเต่า..สารุ

ธงกฐินทั้ง ๔ คือ

จระเข้ นางมัจฉา ตะขาบ และเต่า เป็นปรีศนาธรรมของคนโบราณ

จระเข้	หมายถึง	ความโลภ (ปากใหญ่ กินไม่อิ่ม)
ตะขาบ	หมายถึง	ความโกรธ (พิษที่แผ่รื้อนเหมือนความโกรธที่แผดเผาจิต)
นางมัจฉา	หมายถึง	ความหลง (เสน่ห์แห่งความงามที่ชวนหลงไหล)
เต่า	หมายถึง	สติ (การรักษาอายตนะทั้ง ๖ ดุจเต่าที่หุดอวัยวะในกระดอง)

“ธงจระเข้”

ใช้ประดับในการแห่

(มีตำนานว่าเศรษฐีเกิดเป็นจระเข้ว่ายน้ำตามขบวนกฐินจนขาดใจตาย)

“ธงนางมัจฉา”

ใช้ประดับงานพิธีถวายผ้ากฐิน

(เป็นตัวแทนหญิงสาว ตามความเชื่อว่าอานิสงส์จากการถวายผ้าแก่ภิกษุสงฆ์
จะมีรูปงาม)

“ธงตะขาบ”

ใช้ประดับเพื่อแจ้งว่า วัดนี้มีคนมาจองกฐินแล้ว (ให้ผู้จะมาพิจารณาทอดกฐิน
ผ่านไปวัดอื่นเลย ไม่ต้องเสียเวลามาถาม)

“ธงเต่า”

ใช้ประดับเพื่อแจ้งว่า วัดนี้ทอดกฐินเรียบร้อยแล้ว (จะปลดลงในวันเพ็ญเดือน
๑๒)

ในปัจจุบันจะเห็นเพียงธงจระเข้ และธงนางมัจฉาที่จะปรากฏในงานกฐิน
ส่วนธงตะขาบ และเต่า พบเห็นได้น้อย จะมีเป็นบางวัดที่ยังคงรักษาธรรมเนียมเก่า
อยู่

เอกสารอ้างอิง:

การทอดกฐิน. www.dhammathai.org/day/kathin.php

การทอดกฐิน. www.google.com/search?sca_esv=๕๕๙๓๔๔๙๑๓&sxsrf=AB๕stBgjHjjwLiTGy๘๔SliHGxETNsiTphw:๑๖๙๒๗๘๒๕๙๖๖๕๘&q=การทอดกฐิน&tbm=isch&source=lnms&sa=X&ved=๒ahUKEwj๔๙evKuvKAAxUaa๒wGHcnrCIEQopQJegQIDBAB&biw=๑๖๐๐&bih=๗๘๙&dpr=๑#imgrc=OSH๘vutTMGYfqM

ธงกฐิน. www.facebook.com/profile.php?id=๑๐๐๐๗๐๒๙๐๑๕๘๒๗๙&hc_ref=PAGES_TIMELINE&fref=nf จากเพจ พระอรหันต์ สายหลวงปู่มั่น

รูปแห่กฐิน. https://www.google.com/search?sca_esv=๕๕๙๓๔๔๙๑๓&sxsrf=AB๕stBgjHjjwLiTGy๘๔SliHGxETNsiTphw:๑๖๙๒๗๘๒๕๙๖๖๕๘&q=การทอดกฐิน&tbm=isch&source=lnms&sa=X&ved=๒ahUKEwj๔๙evKuvKAAxUaa๒wGHcnrCIEQopQJegQIDBAB&biw=๑๖๐๐&bih=๗๘๙&dpr=๑

รูปทอดกฐิน. https://www.google.com/search?q=รูปทอดกฐิน&tbm=isch&hl=en&sa=X&ved=๒ahUKEwiYouHpu_KAAxXC๗jgGHVZgBIIQrNwCKAB๖BQgBEPQB&biw=๑๕๘๕&bih=๗๘๙#imgrc=Sg-RSTbvyX๔๑M

จัดทำโดย

นางสาวสนธยา ศรีสมpong

สถาบันศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง